

ZESPÓŁ ARCHIWALNY PAŃSTWOWEJ INSTYTUCJI FILMOWEJ NEPTUN FILM W GDAŃSKU JAKO ŹRÓDŁO DO BADAŃ DZIEJÓW KINEMATOGRAFII NA KASZUBACH W OKRESIE PRL. WSTĘPNE ROZPOZNANIE

DARIUSZ KORTAS

<https://orcid.org/0009-0005-9792-2750>Dział Historii i Zbiorów Muzealnych
Politechniki Gdańskiej

Streszczenie: Kinematografia w Polsce po 1945 r. miała służyć nie tylko rozrywce, ale także jako doskonałe narzędzie polityczne do prowadzenia działań agitacyjno-propagandowych. Istotną była więc szybka rozbudowa sieci kin nie tylko w miastach, ale również w ośrodkach wiejskich, poprzez uruchamianie kin stałych i rozwijanie systemu kin objazdowych. Proces tzw. kinofikacji objął również tereny Kaszub. W Archiwum Państwowym w Gdańsku przechowywane są materiały archiwalne instytucji, która w okresie PRL – pod różnymi nazwami – prowadziła działalność dystrybucyjną i eksploatacyjną w przemyśle filmowym. Zawarta w nich dokumentacja rzuca dużo światła na dzieje funkcjonowania kinematografii na Kaszubach.

Słowa kluczowe: kino, kinematografia, Kaszuby, PRL, Gdańsk

Fonds of the State Motion Picture Institution Neptun Film in Gdańsk as a source for research on the motion picture industry in Kashubia in the Polish People's Republic

Abstract: Cinema in Poland post-1945 was intended to serve as both entertainment and the perfect political tool for agitation and propaganda. Therefore, it was important to expand the network of movie theatres in cities as well as villages, where permanent movie theatres were established and a system of travelling theatres was developed. Cinemafication, as it was called, also encompassed the area of Kashubia. The State Archives in Gdańsk preserve the archive of the institution which – under various names – was responsible for distribution and operations in the motion picture industry during the Polish People's Republic. The documents reveal much about how the motion picture industry worked in Kashubia.

Keywords: cinema, motion picture industry, Kashubia, Polish People's Republic, Gdańsk

Jeszcze przed zakończeniem II wojny światowej polskie środowisko filmowe oraz ugrupowania skupione wokół utworzonego w 1944 r. Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego opowiedziały się za zerwaniem z tradycją przedwojennej kinematografii. Postulowano przede wszystkim zniesienie sektora prywatnego i dekomercjalizację przemysłu filmowego, co w przyszłości miało ułatwić władzom wykorzystanie X muzy w celach „[...] ideologicznego opanowania społeczeństwa”. Pomóc w tym miała, rozpoczęta już w 1944 r. akcja kinofikacji, czyli budowy sieci kin w miastach i na terenach wiejskich (wiejskie kina stałe oraz kina objazdowe). Organizacją kinematografii – niejako od podstaw – zajmowała się grupa filmowców, która w 1944 r. przybyła do Polski z ZSRR wraz z Armią Czerwoną i I Dywizją Wojska Polskiego¹. W październiku tego samego roku grupa ta przeobraziła się w Czołówkę Filmową Wojska Polskiego, której szefem został Aleksander Ford. Objął on również funkcję naczelnika – utworzonego miesiąc wcześniej – IV Wydziału Filmowego w Resorcie Informacji i Propagandy, nazwanego później Wydziałem Propagandy Filmowej².

Ważną datą dla polskiej kinematografii okresu powojennego był dzień 13 listopada 1945 r. Tego dnia bowiem wydano uchwalony przez Krajową Radę Narodową dekret o utworzeniu Przedsiębiorstwa Państwowego „Film Polski” (PPFP), co w praktyce oznaczało łączenie w ramach jednej instytucji wszystkich zadań związanych z organizowaniem kinematografii – w tym także z dystrybucją i publicznym wyświetlaniem filmów – oraz narzuceniem nań monopolu państwowego³. Politykę filmową ówczesnych władz cechowała obłudą, gdyż z jednej strony odrzucały one międzywojenny dorobek w zakresie produkcji filmu, co doprowadziło do konfliktu z ocalałymi przedstawicielami przedwojennej kadry. Z drugiej – co należy wyraźnie podkreślić – w procesie budowy państwowej sieci kinowej korzystano głównie z zastanej infrastruktury i kadr. Do rozpowszechniania filmów w pierwszych latach po wojnie wykorzystywano ocalałe z pożogi budynki oraz aparaturę kinotechniczną, angażując do pracy kinooperatorów, którzy swoje doświadczenie zdobywali jeszcze przed niemiecką okupacją. Inaczej niż w przypadku eksploatacji filmów przedstawiała się sytuacja z ich produkcją. Ta bowiem realizowana była już w nowopowstałych atelier, jak choćby w Atelier PPFP⁴.

Kolejne lata to czas ciągłych reorganizacji i przemian w funkcjonowaniu instytucji państwowych zajmujących się rozpowszechnianiem filmów. Przejście przez meandry zmian w organizacji i nazewnictwie tych instytucji to zadanie wykraczające poza cele niniejszej pracy. Uznałem jednak za potrzebne przybliżyć czytelnikowi specyfikę i warunki, w jakich

1 E. Gębicka, *Sieć kin i rozpowszechnianie filmów*, [w:] *Film, kinematografia*, red. E. Zajiček, Warszawa 1994 (Encyklopedia kultury polskiej), s. 427–428.

2 J. Toeplitz, *Drogi do rozwoju kinematografii*, [w:] *Historia kina polskiego 1939–1956*, Warszawa 1974, (Historia kina polskiego, t. 3), s. 77.

3 *Ibidem*, s. 81.

4 K. Jajko, *Kina w Polsce Ludowej w latach 1944–1956: wprowadzenie*, [w:] *Rozpowszechnianie filmów w Polsce Ludowej w latach 1944–1956*, red. K. Jajko, K. Klejsa, J. Grzechowiak, E. Gębicka, Łódź 2022, s. 291–292.

powstawała powojenna kinematografia w Polsce, co przełożyło się na jej funkcjonowanie w latach późniejszych. W PRL kino było nie tylko rozrywką, ale także narzędziem, które władze komunistyczne wykorzystywały do celów propagandowych. Mimo wielu późniejszych zmian w instytucjach nadzorujących działalność przemysłu filmowego, nie uwolniono ich od zadania sprawowania państwowej kontroli nad procesami kinematograficznymi oraz wpływu na prowadzoną przez władze politykę kulturalną. Zmiany miały nastąpić w 1987 r. wraz z wejściem ustawy o kinematografii, która niosła za sobą zapowiedź zniesienia monopolu państwowego⁵.

Dopiero od 1989 r. badacze kina PRL mogą korzystać z materiałów archiwalnych, które ze względu na ograniczenia polityczne nie były wcześniej dostępne. Najczęściej sięgają – co nie powinno szczególnie dziwić – do dokumentacji wytworzonej przez instytucje sprawujące nadzór nad kinematografią. Są to m.in. stenogramy z komisji ocen scenariuszy i komisji kolaudacyjnych, dokumenty zespołów filmowych, a także zbiory rozmaitych projektów, notatek służbowych, listów, sprawozdań, protokołów, relacji, raportów czy wykazów osobowych, choć dostępny materiał źródłowy jest znacznie bogatszy. Mogą okazać się one także pomocne przy pisaniu historii powstania wybranego filmu lub działalności całych zespołów filmowych. Nie do przecenienia są również w badaniach nad funkcjonowaniem instytucji kinematograficznych odpowiedzialnych za dystrybucję filmów czy nad prowadzoną w okresie PRL polityką kulturalną⁶.

Od wielu lat dużym zainteresowaniem cieszą się prace badawcze dotyczące dziejów kinematografii lokalnej, opisujące funkcjonowanie przemysłu filmowego na wybranym obszarze. Tu z pomocą przychodzą materiały przechowywane w archiwach regionalnych wraz z podlegającymi im oddziałami zamiejscowymi. W przypadku interesującego nas w niniejszym artykule obszaru Kaszub, znakomity materiał źródłowy do badań „kinematograficznych” dziejów tego regionu stanowi zespół Państwowej Instytucji Filmowej Neptun Film (PIFNF), zgromadzony przez Archiwum Państwowe w Gdańsku (APG).

Wybór omawianego źródła i związanego z nim tematu podyktowany jest głównie moim zainteresowaniem powojenną kinematografią w Polsce. Nie bez znaczenia pozostaje wybór Kaszub, z których pochodzę i z którymi czuję się emocjonalnie związany. Naukową przesłanką do powstania tego artykułu jest natomiast fakt, iż temat dotyczący powojennych dziejów kinematografii na Kaszubach nie doczekał się jeszcze szerszego opracowania. Pozwolę sobie również zasygnalizować, iż niniejszy tekst stanowi przedmiot szerszego projektu badawczego, którego chciałbym się podjąć w ramach studiów doktoranckich.

5 A. Madej, *Kino*, [w:] *Film, kinematografia*, red. E. Zajiček, Warszawa 1994 (Encyklopedia kultury polskiej), s. 32–33.

6 P. Zwierzchowski, *Archiwa w badaniach nad kinem PRL-u – perspektywa metodologiczno-warsztatowa*, [w:] *Archiwa we współczesnych badaniach filmoznawczych*, red. B. Giza, P. Zwierzchowski, K. Mąka-Malatyńska, Warszawa 2020, s. 11, 16–18.

Na początku omawiania źródła kilka słów wypada poświęcić jego nazwie, która jest jedną z wielu, pod którymi działały instytucje nadzorujące dystrybucję i eksploatację filmów. Mimo iż działalność na tym polu – jak już wspominałem – również była uzależniona od państwa, to niejednokrotnie podlegała instytucjonalnym i formalnoprawnym reorganizacjom⁷. I tak w roku 1945 w województwie gdańskim utworzono Okręgowy Wydział Kinofikacji (OWK) podlegający Ministerstwu Informacji i Propagandy, by rok później nadzór nad nim przekazać PPF, a nazwę instytucji zmienić na Okręgowy Zarząd Kin (OZK). Warto wspomnieć, że ze względu na zniszczenia wojenne Gdańska ich początkowa siedziba mieściła się w Gdyni. Dopiero w roku 1948 OZK został przeniesiony do Gdańska na ul. Marynarki Polskiej 14. Kolejnych większych zmian dokonano w 1959 r., kiedy to OZK podporządkowano Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Gdańsku, zmieniając nazwę na Wojewódzki Zarząd Kin (WZK). Kolejną ważną datą był rok 1975, w którym utworzono Okręgowe Przedsiębiorstwo Rozpowszechniania Filmów (OPRF). Pod tą nazwą funkcjonowało ono do 1987 r., kiedy to na mocy nowej ustawy o kinematografii stało się Okręgową Instytucją Rozpowszechniania Filmów (OIRF). W początkach III RP, w 1990 r., w miejsce OIRF powołano Instytucję Filmową Dystrybucji Filmów Neptun-Film z siedzibą w Gdańsku, a cztery lata później przewodniczący Komitetu Kinematografii zmienił jej nazwę na Państwową Instytucję Filmową Neptun Film⁸.

Analizując materiały archiwalne PIFNF pod kątem ich przydatności do badań nad działalnością przemysłu filmowego na Kaszubach w okresie PRL, należy wyraźnie podkreślić, że nie obejmują one całego interesującego nas obszaru. Dokumentacja PIFNF dotyczy głównie powiatów kartuskiego, kościerskiego, puckiego, wejherowskiego oraz Gdyni, Gdańska i Sopotu, choć znajdziemy także informacje dotyczące m.in. Elbląga, Malborka, Nowego Dworu, Sztumu czy Pruszcza Gdańskiego. Chcąc poszerzyć „kaszubską” perspektywę badawczą m.in. o powiaty bytowski, chojnicki lub człuchowski, należałoby objąć kwerendą m.in. Archiwum Państwowe w Koszalinie i jego oddział w Słupsku oraz Archiwum Państwowe w Bydgoszczy.

Na zespół PIFNF składa się 226 jednostek archiwalnych, które na regałach zabierają 6,1 metrów bieżących akt. Obejmuje lata 1945–1997, możemy zatem przeprowadzić analizę funkcjonowania instytucji w całym okresie PRL.

Jednym z owoców kwerendy PIFNF, na który, moim zdaniem, warto zwrócić uwagę w pierwszej kolejności, są wykazy kin w formie tabel, pozwalające uporządkować wiedzę dotyczącą m.in. ich liczby i rozmieszczenia. Zestawienia te mogą posłużyć jako nawigacja

7 K. Kornacki, *Archiwum Okręgowego Przedsiębiorstwa Rozpowszechniania Filmów (OPRF) w Gdańsku i jego potencjał badawczy*, [w:] *Archiwa we współczesnych badaniach filmoznawczych*, red. B. Giza, P. Zwierchowski, K. Mąka-Malatyńska, Warszawa 2020, s. 51–52. W przywołanym artykule autor również opisuje omawiany przeze mnie zespół archiwalny, przybliżając m.in. jego potencjał badawczy pod kątem „regionalnej” i „ponadregionalnej historii kina”. Na uwagę zasługują także aneks, opracowany przez autora w formie tabeli i zawierający nazwy wszystkich jednostek zespołu uszeregowane w układzie alfabetycznym.

8 P. Kurpiewski, *Neptun Film*, [w:] *Encyklopedia Gdańska*, red. B. Śliwiński, Gdańsk 2012, s. 687.

zarówno w dalszych badaniach, jak i poszukiwaniach materiałów źródłowych. Takim dokumentem jest wykaz kin miejskich OPRF, w którym oprócz daty uruchomienia kina znajdziemy także kolumnę z podaną datą wyzwolenia miasta. Mając na uwadze potrzebę szybkiej odbudowy zdewastowanego po wojnie przemysłu, warto zwrócić szczególną uwagę na stosunkowo niedługi okres pomiędzy datą wyzwolenia miejscowości a uruchomieniem w niej kina. Dowodzi to, jak istotną rolę dla ówczesnych władz odgrywała kinematografia.

Tabela 1. Wykaz kin miejskich OPRF uruchomionych na terenie Kaszub

Miejscowość	Nazwa kina	Data wyzwolenia miasta	Data uruchomienia kina	Data zamknięcia kina	Uwagi
Wejherowo	„Świt”	12 marca 1945	23 kwietnia 1945		
Kartuzy	„Kaszub”	10 marca 1945	26 maja 1945		
Kościerzyna	„Rusałka”	8 marca 1945	23 czerwca 1945		
Puck	„Mewa”	12 marca 1945	1 sierpnia 1945		
Lębork	„Fregata”	10 marca 1945	20 października 1945		
Jastarnia	„Żeglarz”	9 maja 1945	1 marca 1946		
Władysławowo	„Albatros”	12 marca 1945	22 lutego 1950		
Hel	„Jantar”	9 maja 1945	21 lipca 1950	31 grudnia 1960	
Rumia	„Aurora”	27 marca 1945	22 grudnia 1950		
Łeba	„Rybak”	10 marca 1945	23 lipca 1952		
Jastrzębia Góra	„Letnie”	–	1 lipca 1963	1 września 1974	sezonowe
Reda	„Zacisze”	12 marca 1945	9 kwietnia 1964		

Źródło: APG, 3887/137, Neptun Film. Ewidencja kin, protokoły kwalifikacyjne kin 1958–1985, k. 162–163.

Kolejny, bardziej szczegółowy wykaz – bo uzupełniony o nazwy wiejskich kin stałych oraz kin ruchomych – znajdziemy w dokumentach dotyczących grafiku wykonanych kontroli. Kontrole przeprowadzone w 1977 r. przedstawia tabela na sąsiedniej stronie.

Tabela 2. Kontrole OPRF przeprowadzone w 1977 r.

Powiat	Nazwa kina	Miejscowość
Kościerzyna	„Rusałka”	Kościerzyna
	„Odrodzenie”	Skarszewy
	„Bartnik”	Lipusz
	„Malwa”	Nowa Karczma
	„Sobótka”	Liniewo
	„Szarotka”	Stara Kiszewa
	„Wanoga”	Wiele
	GR – Czajka (kino ruchome)	
Kartuzy	„Kaszub”	Kartuzy
	„Lech”	Sierakowice
	„Radunia”	Żukowo
	„Bór”	Dzierżążno
	GR – Rybitwa (kino ruchome)	
Wejherowo	„Świt”	Wejherowo
	„Aurora”	Rumia
	„Zacisze”	Reda
	„Lotos”	Linia
	„Paprotka”	Choczewo
	„Zalesie”	Łęczyce
	GR – Szczygiel (kino ruchome)	
Puck	„Mewa”	Puck
	„Żeglarz”	Jastarnia
	„Albatros”	Władystawowo
	GR – Orzeł (kino ruchome)	

Źródło: APG, 3887/11, Neptun Film. Kontrole kin, nagrody, odznaczenia, urlopy, szkolenie, sprawy przeciwpożarowe, k. 132–134.

Uzupełnienie informacji o dostępności kultury filmowej poza ośrodkami miejskimi stanowi teczka: *Kina ruchome w województwach Gdańskim i Elbląskim 1955–1982*. Znajdziemy w niej karty ewidencyjne kin ruchomych, z których dowiemy się m.in., do jakich wsi kino objazdowe dojeżdżało oraz w jakiego typu obiektach wyświetlano filmy (szkoła, świetlica Ochotniczej Straży Pożarnej, Klub Ruchu). Ponadto z dokumentów dowiemy się, ile osób

mogło wejść na salę, czy było w niej ogrzewanie, czy posiadała kabinę, a także – co nie mniej istotne – ile razy w ciągu miesiąca kino objazdowe przyjeżdżało do danej wsi⁹. W pierwszych latach po wojnie kina objazdowe i towarzyszące im grupy propagandowe były witane entuzjastycznie przez lokalną społeczność. Później, kiedy społeczeństwo stawało się bardziej świadome prawdziwego oblicza nowej władzy i zadań, jakie spełniały kina ruchome, sympatia i przychylność do nich słabły¹⁰.

Należy również pamiętać, że status kina mógł się zmieniać w trakcie jego funkcjonowania. Klasycznym tego przykładem jest przyznanie wsi praw miejskich, czego wynikiem było z czasem przekształcenie wiejskiego kina stałego i nadanie mu statusu kina miejskiego.

Nie decydując się na szczegółową analizę omawianego zespołu archiwalnego, pozwolę sobie jeszcze zasygnalizować obecność w nim dokumentów związanych z zakładaniem i funkcjonowaniem kin zakładowych oraz oświatowych.

Warto jeszcze na chwilę powrócić do dokumentacji dotyczącej kontroli kin. Źródło jest interesującym przekazem przede wszystkim w kontekście samego funkcjonowania placówek. Wytyczne do przeprowadzenia kontroli były opracowane bardzo szczegółowo. Bogactwo informacji zawartych w protokołach z kontroli to kopalnia wiedzy nie tylko dającej nam obraz kinematograficznej rzeczywistości na Kaszubach w okresie PRL, ale również działalności kina oraz instytucji zajmującej się rozpowszechnianiem filmu w ogóle. Główne działy dotyczą m.in.:

- spraw eksploatacyjnych i organizacji pracy (liczba i terminowość dostarczanych filmów, uwagi dotyczące liczby seansów w dni powszednie i świąteczne, ocena działalności kin ruchomych);

⁹ APG, 3887/161, k. 12–39.

¹⁰ E. Gębicka, *Jeśli przyjeżdżacie z kinem, to nie prowadźcie propagandy! Kina objazdowe w latach 1944–1947*, „Kwartalnik Filmowy”, nr 4, Warszawa 1993, s.183.

OPHF - Gdańsk
wzrostowe planisze

Karta ewidencyjna kina ruchomego "ORZEŁ" w Pucku

1. rodzaj aparatury - ZK 35
2. rodzaj transportu - klasowa
3. ilość seansów w tygodniu - 2
4. ni. jawności obywateli

№	Miejscowość	rodzaj sali widzalni sali	wyposażenie sali Kubły, stojaki widzące, ogrzewanie	liczba siedzących w sali	ogółem w sali
1.	Golbów	S.H.R.	40 miejsc siedzących	400	2
2.	Leben	O.S.P.	80 miejsc siedzących	200	2
3.	Bardziejewo	S.H.R.	40 miejsc siedzących	200	2
4.	Selinowo	S.H.R.	100 miejsc siedzących	150	2
5.	Polkowo	Klub Rekin	50 miejsc siedzących	50	2
6.	Sławobóże	Klub Rekin	50 miejsc siedzących	50	2
7.	Barłubie	Klub Rekin	60 miejsc siedzących	60	2
8.	Starczyno	O.S.P.	150 miejsc siedzących	150	2
9.	Klajno	Techn.Kola.	100 miejsc siedzących	100	2
10.	Kraków	S.H.R.	50 miejsc siedzących	50	2
11.	Zarnowiec	O.S.P.	60 miejsc siedzących	60	2
12.	Werblińskie	Klub Rekin	40 miejsc siedzących	50	2
13.	Dębogórze	Klub Rekin	100 miejsc siedzących	150	2

/wynikami nie ma posiadają kabiny projekcyjnych/
5. roczne wyniki użytkowania kina za 1970 r.:

a/ seansów - 458
b/ widzów - 24.502,-
c/ wpływ - 197.755,-

6. roczny koszt działalności kina:
240.061,49 + 76.171,51 zarządu = 316.233,- zł

30.10.1970 r.
/data/

.....
/podpis/

1. Karta ewidencyjna kina ruchomego na przykładzie kina „Orzeł” w Pucku

Z zasobu Archiwum Państwowego w Gdańsku

- spraw technicznych (ocena stanu aparatury i kabin, kontrola posiadanych uprawnień przez kinooperatorów, przykłady prowadzenia remontów);
- stanu budynku i pomieszczeń (ocena i ewentualne uwagi dotyczące wyglądu i stanu sal kinowych oraz sal im podległych w miejscowościach obsługiwanych przez kino ruchome);
- gospodarki materiałowej i inwentarzowej;
- spraw personalnych (kontrola zakresu czynności i obowiązków pracowników kin oraz ocena ich prawidłowości)¹¹.

Do odrębnej kategorii można zaliczyć źródła, które dotyczą rocznych sprawozdań (raportów) z wykonanych planów usług kin miejskich, wiejskich oraz objazdowych. W zespole Neptun Filmu znajdziemy kilkadziesiąt jednostek, które – za wyjątkiem kilku brakujących roczników – poczynając od początku lat pięćdziesiątych sięgają końca lat osiemdziesiątych XX w. Znajdziemy w nich informacje o liczbie seansów (także o liczbie dni w miesiącu, kiedy wyświetlane były seanse), liczbie widzów oraz wynikach finansowych, dzięki czemu otrzymujemy także zestawienia przydatne w analizie ekonomicznej¹². Ta na pierwszy rzut oka wydaje się mniej interesująca i posiadająca ograniczony potencjał badawczy, co nie oznacza, że jest zupełnie nieprzydatna. Jak słusznie konstatuje Krzysztof Kornacki: „Dla badaczy lokalnych kin ciekawe mogą się okazać natomiast te partie finansowych raportów i sprawozdań, które mówią o rentowności poszczególnych iluzjonów (w porównaniu z innymi). Świadczą one bowiem o popularności danego kina, a tym samym pośrednio – o społecznej specyfice danej gminy, dzielnicy, osiedla, w której to kino było zlokalizowane”¹³.

Rezygnując już ze szczegółowego omówienia wybranych grup dokumentów, warto jednak na koniec wspomnieć o protokołach kwalifikacyjnych i kategoryzacji kin, które zawierają – co ciekawe – m.in. informacje na temat warunków demograficznych lokalnej społeczności (liczba mieszkańców, główne zajęcia itp.). Uwzględnić należałoby również nie mniej interesujące teczki z kartami wypadków przy pracy czy naradami roboczymi kin.

Ze względu na ogrom zgromadzonych w zespole PIFNF materiałów i mając na uwadze przyczynkarski charakter niniejszego artykułu, konieczne było dokonanie selekcji źródeł. Mój wybór był subiektywny i dotyczył głównie rozmieszczenia sieci kin na terenie Kaszub oraz ich funkcjonowania. Wstępne zapoznanie się z zawartością omawianego zespołu archiwalnego zachęca do dalszych poszukiwań. Pozostaje mi wyrazić nadzieję, że kolejne kwerendy i analiza znalezionych materiałów przyniosą obfite „plony badawcze”.

11 APG, 3887/11, k. 164–171.

12 APG, 3887/124, 3887/129.

13 K. Kornacki, *op. cit.*, s. 56.

BIBLIOGRAFIA

Źródła archiwalne:

Archiwum Państwowe w Gdańsku

APG, 3887/11

APG, 3887/124

APG, 3887/129

APG, 3887/137

APG, 3887/161

Opracowania:

Gębicka E., *Jeśli przyjeżdżacie z kinem, to nie prowadźcie propagandy! Kina objazdowe w latach 1944-1947*, „Kwartalnik Filmowy”, nr 4, Warszawa 1993, s.183–192.

Gębicka E., *Sieć kin i rozpowszechnianie filmów*, [w:] *Film, kinematografia*, red. E.Zajiček, Warszawa 1994 (Encyklopedia kultury polskiej), s.415–451.

Jajko K., *Kina w Polsce Ludowej w latach 1944–1956: wprowadzenie*, [w:] *Rozpowszechnianie filmów w Polsce Ludowej w latach 1944–1956*, red. K.Jajko, K.Klejsa, J.Grzechowiak, E.Gębicka, Łódź 2022, s.291–327.

Kornacki K., *Archiwum Okręgowego Przedsiębiorstw Rozpowszechniania Filmów (OPRF) w Gdańsku i jego potencjał badawczy*, [w:] *Archiwa we współczesnych badaniach filmoznawczych*, red. B.Giza, P.Zwierzchowski, K.Mąka-Malatyńska, Warszawa 2020, s.51–79.

Kurpiewski P., *Neptun Film*, [w:] *Encyklopedia Gdańska*, red. B.Śliwiński, Gdańsk 2012, s.687.

Madej A., *Kino*, [w:] *Film, kinematografia*, red. E.Zajiček, Warszawa 1994 (Encyklopedia kultury polskiej), s.11–34.

Toeplitz J., *Drogi do rozwoju kinematografii*, [w:] *Historia kina polskiego 1939–1956*, Warszawa 1974, (Historia kina polskiego, t.3), s.77–100.

Zwierzchowski P., *Archiwa w badaniach nad kinem PRL-u -perspektywa metodologiczno-warsztatowa*, [w:] *Archiwa we współczesnych badaniach filmoznawczych*, red. B.Giza, P.Zwierzchowski, K.Mąka-Malatyńska, Warszawa 2020, s.11–50.

O AUTORZE

Dariusz Kortas – historyk, archiwista i muzealnik. Absolwent Wydziału Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego. Pracownik Działu Historii i Zbiorów Muzealnych Politechniki Gdańskiej. Członek Stowarzyszenia Archiwistów Polskich o. Gdańsk i Stowarzyszenia Muzeów Uczelnianych. W swoich zainteresowaniach badawczych skupia się głównie na powojennych dziejach kinematografii w Polsce i historii Pomorza Gdańskiego XX w.
e-mail: dariusz.kortas@wp.pl